

JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKTNING BUGUNGI KUNDAGI IMKONIYATLARI

Usmonbekova E'zoza

Farg'ona davlat universiteti filologiya fakulteti

O'zbek tili yo'nalishi 1-kurs talabasi.

D.Mirzaakbarov

Farg'ona davlat universiteti

Axborot texnologiyalari fani o'qituvchisi

Kalit so'zlar: Sun'iy Intellekt (SI), rivojlanish va texnologik o'zgarishlar, ijtimoiy ta'sir, muammolar va challenges, mustaqil fikr, san'at intellekt va dasturlar, yangi texnologiyalar.

Annotatsiya: Bugungi kunda Sun'iy Intellekt (SI) sohasidagi rivojlanish va uning jamiyatga olib kelingan imkoniyatlarni ilmiy, texnologik, ijtimoiy, va boshqa taraqqiyotlarni ko'rsatib beradi. Maqola, sun'iy Intellekt sohasining bugungi kundagi ahamiyatini, jamiyatdagi o'zgarishlarni ta'minlashdagi rolini va bu sohadagi imkoniyatlarni o'rganish uchun muhim manbalardan foydalanishni maslahat bera oladi.

Odatda, sun'iy intellekt deganda, insonlar ko'z oldiga odamlardek gaplasha oladigan va ularning barcha yumushlarini bajara oladigan robotlar keladi. Aslida, mobil qurilmalarning o'zida ham turli o'yinlar, google-tarjimon va lug'atlar ham sun'iy intellektga misol bo'la oladi. Faqat ularning qamrovi kichikroq bo'lib, ma'lum bir yo'nalishdagi amallar uchun dasturlashtiriladi.

Sun'iy intellekt – informatikaning alohida sohasi hisoblanib, inson ongi bilan bog'liq imkoniyatlarga ega kompyuter tizimlarini yaratish bilan shug'ullanadi.

Hozirda sun'iy intellekt turli amallarni bajarishga mo'ljallangan algoritm hamda dasturiy tizimlardan iborat va u inson ongi bajarishi mumkin bo'lgan bir qancha vazifalarni uddasidan chiqqa oladi. Hattoki tarixda mashhur shahmatchilarni yenggan kompyuterlar ham mavjud va bu sun'iy intellekt 1997-yilda Deep Blue nomli IBM kompyuteri nomi bilan tanilgan. Sun'iy intellektning yorqin namunalaridan yana biri – IBM Watson superkompyuteri bo'lib, u o'z bazasidan kelib chiqib muayyan tilda berilgan savollarga javob bera oladi. Shuningdek, ko'pchilikning doimiy hamrohiga aylanib ulguragan mobil yordamchi **Siri** hamda fotosuratlarini qayta ishlovchi **Prisma** kabi dasturlarni sun'iy intellektning yutuqlaridan biri sifatida qayd etish mumkin. Hozirga kelib esa ko'plab davlatlarda inson qo'l mehnatiga ortiqcha zarurat yo'q. Masalan, Xitoy, Koreya kabi rivojlangan davlatlarda bank kartalarining keragi yo'q. Boisi hisob-kitob bilan bog'liq barcha jarayonlar sun'iy intellekt orqali insonning yuz qiyofasini aniqlashtirish orqali amalga oshiriladi.

Sun'iy intellekt haqidagi bahs-munozaralar qariyb 50 yildan buyon davom etib kelmmoqda. Mutaxassislar hanuzgacha bir to'xtanga kelishgani yo'q. Ba'zilar ularning ommalashib, odamlar o'rnini egallab borayotgani natijasida ommaviy ishsizlik ko'rsatkichlari oshib ketishi mumkinligidan tashvishdalar. Hatto IT – sohasidagi milliarderlar orasida ham turli qarashlar mavjud. Jumladan, **SpaceX** asoschisi Ilon Mask sun'iy intellektning butun boshli svilizatsiyani barbod qilishiga ishonchi komil.

Shuningdek, **Microsoft** rahbari Bill Geys ham uning zararli jihatlariga to'xtalib o'tadi: „Bir necha o'n yildan so'ng robotlar ishning katta qismini bajara boshlagach, sun'iy intellekt shu qadar kuchayib ketadiki, yakunda u bizni xavotirga sola boshlaydi.”

Bugungi kunda ayrim davlatlarda robot-hamshiralalar, haydovchisiz transport vositalari, buyurtmani yetkazib beruvchi dronlar xizmatidan foydalanish yo'lga qo'yilgan. Hatto politsiya xodimlarining ba'zi vazifalarini ham maxsus robotlar bajarishyapti. Olimlar ularning tashqi ko'rinishini imkon qadar odamlarnikiga o'xshatishga urinishmoqda. Bugungi kunda restoran va mehmonxonalarda robot ishchilar yo'lga qo'yilgani ham buning yaqqol misolidir. Ammo bu ishsizlik muammosini keltirib chiqarayotgani hech sir emas. Shu bilan bir qatorda inson zehni orda qoldiruvchi sun'iy intellekt bilan terrorizmga qarshi kurash, global ochlik muammolarini hal etish va hatto tibbiyot sohasida ham ulkan yutuqlarga erishish mumkin. Har qancha e'tirozlarga qaramay, texnologiya odamlarga yordam berishdan to'xtamayapti. Ayniqsa, tibbiyot sohasidagi ahamiyati tobora oshib bormoqda. Endilikda robotlar nisbatan murakkab jarrohlik amaliyotlarini ham uddasidan chiqmoqdalar.

Sun'iy intellekt jurnalistlarning doimiy ko'makchisiga aylanib ulgurgan. Bu moliyaviy hisobotlarni yurituvchi va yangiliklarni chop etishda qo'l keladigan asosiy sistemadir. Ko'rib turganingizdek, sun'iy intellektning hayotimizdagi o'rnini tobora oshib bormoqda. Bu insoniyatning yutug'imi yoki mag'lubiyati degan savol ustidagi bahslar uzoq davom etadi. Eng muhimi, fantastic yozuvchi Is'hoq Azimov ta'biri bilan aytganda, robotlarni yaratishda odamlarga zarar yetkazmaslik shior qilib olinishi lozim.

Sun'iy Intellekt (SI) jamiyatda turli sohalarda kengaygan imkoniyatlarga ega. Quyidagi, Sun'iy Intellektning imkoniyatlariga misollar berilganlarini ko'rsatadi:

Ma'lumotlar tahlili va prognostika: Sun'iy Intellekt, katta miqdordagi ma'lumotlarni tahlil qilishi, aniq natijalarni chiqarishi va kelajakdagi hodisalarni bashorat qilishda ishlatiladi. Masalan, iqtisodiyot, kasb-hunar sohasi, va boshqa sohalarda.

Tadbirkorlik: Tadbirkorlik sohasida Sun'iy Intellect, mahsulotlar, xizmatlar, va xizmat ko'rsatish usullari bo'yicha qanday o'zgarishlar kerakligini aniqlash, marketing va reklama strategiyalarini rivojlantirishda qo'llaniladi.

Tibbiyot: SI, kasalliklarni aniqlash, shifokorlarga asosan diagnostika qilish, shifokorlarning ayrim xulosalari va davolanish rejasini takomillashtirishda o'z imkoniyatlarini namoyish etadi.

Ta'lim: O'quv jarayonlari va ta'lim tizimlarida Sun'iy Intellect, o'quvchilarning o'zlashtirishini o'rganib, shaxsiy ta'lim yo'nalishlarini tuzatishda yordam beradi.

So'nggi texnologiyalar va innovatsiyalar: Sun'iy Intellect yangi texnologiyalarni yaratishda ham ahamiyatga ega bo'lib, yangi innovatsiyalarni rivojlantirishda yordam beradi.

Mashinalarning o'z-o'zini boshqarish: O'ta texnologiyalar va mashinalar, avtomobillar, va boshqa qurilmalarning o'z-o'zini boshqarishida SI yordam beradi.

O'zlashtirish va ma'lumotlar ochish: Sun'iy Intellect, foydalanuvchilarning so'rovlari va talablari bo'yicha ma'lumotlar ochish va o'zlashtirishda yordam beradi.

Ijtimoiy medialar va interaktiv sohalar: SI, ijtimoiy medialar va interaktiv sohalar sohasida maqbul ma'lumotlar, yangiliklar, va tajribalarni taqdim qilishda ham ishlatiladi.

San'at intellekt va yaratuvchi sohalar: Sun'iy Intellect, rasm, musiqa, va boshqa san'at turlarida yaratuvchilik sohasida ham o'z imkoniyatlarini namoyish etadi.

Bu misollar, Sun'iy Intellectning jamiyatda turli sohalarda kengaygan imkoniyatlarini ko'rsatish uchun faqat bir qismini tashkil qiladi. SI sohasidagi rivojlanish va o'zgarishlar davom etib kelganda, yangi imkoniyatlar ham paydo bo'ladi.

Xulosa qilish mumkinki, Sun'iy Intellectning jamiyatda kengaygan imkoniyatlari turli sohalarda, boshqa sohalarga tashkil topmay, katta ahamiyatga ega. U bu sohalarda yangiliklar va o'zgarishlarni tezda amalga oshirish, yaratish va rivojlanishda katta rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sun'iy idrokning kelajakka ta'siri: uning insoniyat hayotidagi ahamiyati Z Sidiqova, I Aldashev - Научный Фокус, 2023
2. Akt rivojlangan davrda ta'lim boshqaruvida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish usullari A Ilhomjon - Научный Фокус, 2023
3. Turli sohalarda axborot texnologiyalarining tutgan roli S.Madinabonu, A.Ilxomjon – Научный Фокус, 2023
4. Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalarni o'qini M To'rayev, ST Aldasheva, IT Aldashev - Results of National Scientific Research International ..., 2023

5. The importance of primary school teachers to use act in their activities T Tojiyev, I Aldashev -2022

6. Ta'lim jarayonida kompyuter o'yin texnologiyalarining o'rni*ITX Aldashev - ... : Innovative, educational, natural and social sciences, 2022

7. Shermatova, X.M. & Komilova, Z.X. (2022). Axborot kommunikatsion texnologiyalar va ta'lim jarayonlarini modellashtirish. 228 b.163

8. Yuldasheva, G., & Yo'ldosheva, M.(2023). Yangi innovatsion texnologiyalarning pedagogic jarayondagi roli. Talqin va tadqiqotlar, 1(6).